

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Селіванова Н.М., к.е.н., доцент,
Ветренюк Б.Б.

Одеський національний політехнічний університет

Теоретичний розгляд питань розрахунків з оплати праці має актуальне значення, оскільки оплата праці є досить важливою ланкою системи соціально-трудових відносин. У зв'язку з цим важко переоцінити значення роботи бухгалтера, пов'язаної з обліком витрат на оплату праці. Тому питання нарахування заробітної плати, а також податкового, бухгалтерського, статистичного обліку оплати праці займають особливе місце в роботі бухгалтерії кожного сільськогосподарського підприємства.

Теоретичні та методологічні проблеми обліку праці та її оплати завжди були предметом наукових досліджень провідних вчених-економістів. Ці питання вивчали Бутинець Ф.Ф., Коблянська О.І., Ткаченко Н.М., Хом'як Р.Л., Голов С.Ф., Івахненко С.В., Завгородній А.Г., Лень В.С., Нашкерська Г.В., Олійник О.В., Дем'яненко М.Я., Пушкар М.С., Рудницький В.С. та багато інших.

Незважаючи на великий інтерес вчених до проблем побудови системи оплати, не всі її аспекти в достатній мірі опрацьовані. Наприклад, в сучасній науковій літературі не існує одностайного трактування понять «оплата праці» та «заробітна плата», що прослідковується й у діючому законодавстві України. У нормах ст. 1 Закону України «Про оплату праці» [1] та Кодексу законів про працю України [2] йдеться про ідентичність понять «оплата праці» та «заробітна плата». Та опрацювання положень Податкового кодексу України [3] і наукової літератури дало змогу зробити висновок, що поняття і обліково-аналітична категорія «оплата праці», ширше за своїм значенням, ніж «заробітна плата».

Одним з важливих питань організації та методики обліку розрахунків з оплати праці та за іншими виплатами працівникам є вибір моделі ведення синтетичного та аналітичного обліку таких розрахунків. Відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженого наказом Міністерства фінансів України 30.11.1999 р. №291 [4] інформація про розрахунки за виплатами працівникам узагальнюється на синтетичному рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», до якого відкриваються три субрахунки. На субрахунку 661 «Розрахунки за заробітною платою» відображають нарахування заробітної плати за поточний місяць; на субрахунку 662 «Розрахунки з депонентами» – заробітну плату, що не була виплачена вчасно; на субрахунку 663 «Розрахунки за іншими виплатами» відображається нарахування інших виплат працівникам.

Будучи одностайними щодо необхідності деталізації рахунків з обліку виплат працівникам, вчені розходяться у підходах щодо її напрямків та методів. Так, Н. В. Шульга пропонує деталізувати рахунки з обліку забезпечення виплат відпусток та відкрити субрахунки з формування як поточних, так і довгострокових забезпечень, а також запровадити субрахунок 662 «Виплати за державним соціальним страхуванням» [5, с. 12]. Т.Г. Мельник замість існуючих субрахунків до рахунка 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» пропонує запровадити п'ять субрахунків відповідно до видів виплат, визначених П(С)БО 26 «Виплати працівникам» (поточні виплати, виплати при звільненні, виплати після закінчення трудової діяльності, виплати інструментами власного капіталу підприємства, інші довгострокові виплати) [6, с. 15]. За наявності у суб'єктів

господарювання вказаних видів виплат та у разі потреби у відповідній інформації їх використання може бути виправданим.

У таблиці 1 розглянемо варіанти моделі аналітичного обліку щодо розрахунків за виплатами працівникам, запропоновані науковцями.

Таблиця 1 – Варіанти моделі обліку розрахунків за виплатами працівникам

Автор	Рахунок	Назва
Покатаєва О.В. [7]	661	«Розрахунки за заробітною платою»
	6611	«Розрахунки за нарахованими виплатами»
	66111	«Поточні виплати»
	66112	«Заробітна плата за окладами і тарифами»
	66113	«Інші нарахування з оплати праці»
	66114	«Виплати за невідпрацьований час»
	66115	«Премії та інші заохочувальні виплати»
	66116	«Комісійні винагороди»
	6612	«Виплати при звільненні»
	6613	«Виплати після закінчення трудової діяльності»
6614	«Розрахунки за виплатою відпускних»	
Корягін М.В. [8]	661	«Розрахунки з оплати праці»
	6611	«Основна заробітна плата»
	6612	«Додаткова заробітна плата»
	6613	«Премії та інші заохочувальні виплати»
	6614	«Компенсаційні виплати»
	662	«Розрахунки з депонентами»
	663	«Розрахунки за іншими виплатами»
Мельянюкова Л.В. [9]	661	«Розрахунки за заробітною платою»
	662	«Розрахунки з депонентами»
	663	«Розрахунки за іншими виплатами»
	664	«Розрахунки за виплатами заробітної плати в формі натуроплати»
	665	«Розрахунки з депонентами при натуральній формі оплати праці»
Плахтій Т.Ф. [10]	661	«Розрахунки за заробітною платою»
	6611	«Основна заробітна плата»
	6612	«Виплати при звільненні»
	6613	«Виплати після закінчення трудової діяльності»
	6614	«Розрахунки за виплатою відпускних»
	662	«Розрахунки з депонентами»
	663	«Розрахунки за іншими виплатами»
	664	«Розрахунки за виплатами заробітної плати в натуральній формі»
Старченко Н.М. [11]	661	«Розрахунки з оплати праці»
	6611	«Поточні виплати»
	6612	«Виплати при звільненні»
	6613	«Інші виплати працівникам»
	662	«Розрахунки з працівниками за товари продані в кредит»
	663	«Розрахунки з працівниками за безготівковими перерахуваннями на рахунки з вкладів у банках»
	664	«Розрахунки з працівниками за безготівковими перерахуваннями внесків за договорами добровільного страхування»
	665	«Розрахунки з членами профспілки за безготівковими перерахуваннями сум членських профспілкових внесків»
	666	«Розрахунки з працівниками за позиками банків»
	667	«Розрахунки за виконавчими документами та інші утримання»

Питання аналітичного обліку щодо розрахунків за виплатами працівникам є актуальними й при здійсненні контролінгу інноваційної діяльності підприємств [12].

Отже, одночасне застосування для групування інформації кількох аналітичних ознак розширяє її аналітичні можливості і дає змогу використовувати у різних процесах (для нарахування заробітної плати, її узагальнення у розрізі структурних підрозділів, працівників, складання звітності з праці тощо). Багатоступенева ієрархічна структура робочого плану рахунків забезпечує узагальнення інформації на різних рівнях управління для проведення поглибленого, послідовного аналізу структури, динаміки фонду оплати праці та встановлення впливу факторів на його зміни.

Література:

1. Про оплату праці: закон України від 23.01.1997р. № 20/97-ВР [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Кодекс Законів про працю України від 10 грудня 1971 року № 322-VIII із змінами і доповненнями // Праця і зарплата. – 2003. – № 2. – С. 5-19.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755- 6. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений Мінфіном від 30.11.99 р. № 291. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Шульга Н.В. Облік і аудит розрахунків з оплати праці та аналіз ефективності використання трудових ресурсів: автореф. дис. канд. екон. наук за спец. 08.00.09 Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності) / Н.В. Шульга. – К., 2008. – 18 с.
6. Мельник Т.Г. Облік, аналіз та аудит праці і її оплати: авт. дис. на здоб. наук. ступ. канд. екон. наук за спец. 08.06.04 – Бухгалтерський облік, аналіз і аудит / Т.Г. Мельник. – Київ, 2005. – 18 с.
7. Покатаєва О.В. Шляхи вдосконалення системи оплати праці на підприємстві / О.В. Покатаєва, Г.О. Кошулинська // Держава та регіони. Науково-виробничий журнал. Серія: Економіка та підприємництво. – 2014. – №3. – С. 139-141.
8. Корягін М.В. Аспекти ведення бухгалтерського обліку інших заохочувальних та компенсаційних виплат персоналу / М.В. Корягін, О.О. Попкова // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – №21. – С. 211-215.
9. Мельянюкова Л.В. Удосконалення обліку натуральної оплати праці /Л.В. Мельянюкова // Економіка АПК. – 2011. – №5. – С. 112-116.
10. Плахтій Т.Ф. Удосконалення моделі аналітичного обліку розрахунків за виплатами працівникам / Т.Ф. Плахтій // Науковий вісник ТДАУ. – 2015. – № 4. – С. 28-33.
11. Старченко Н.М. Удосконалення методики обліку виплат працівникам / Н.М. Старченко //Економічні науки. – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 9(33). –Ч.3. - 2012 . – С. 71-76.
12. Філіппова С.В. Інноваційний контролінг в діяльності промислових підприємств : навчальний посібник / С.В. Філіппова, М.А. Юдін, О.В. Мелих, Н.М. Селіванова. – Одеса : ФОП Бондаренко М.О., 2016. – 134 с.